

TOIMINTAKERTOMUS 2013

1. TOIMINNANJOHTAJAN KATSAUS

2. KIRJAILIJAVIERAILUT

- 2.1 VIERAILUMÄÄRÄN KASVU
- 2.2 KIRJAILIJA JOKA KOULUUN – EN FÖRFATTARE TILL VARJE SKOLA
- 2.3 YHTEISTYÖ ESPOON KAUPUNGIN KANSSA: KULPS-VIERAILUT
- 2.4 YHTEISTYÖ NUOREN VOIMAN LIITON KANSSA: NOVELLI PALAA
- 2.5 TAITEIDEN YÖN RUNOTUSINA

3. LUKUKAMPANJAT JA -HANKKEET

- 3.1 LUKUVIIKKO
- 3.2 VIRTUAALISET KIRJAILIJAVIERAILUT
- 3.3 ”MINÄKIN OLEN SUOMALAINEN KIRJAILIJA”
- 3.4 KIRJA JOKA MUUTTI ELÄMÄNI

4. ASiantuntijuus

- 4.1 LUENNOT JA MUUT ESIINTYMISET
- 4.2 KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ
- 4.3 JÄSENYYDET

5. JULKAISUTOIMINTA

- 5.1 KIILTOMATO.NET – LYSMASKEN
- 5.2 LUKUFIILIS
- 5.3 VINSKI

6. VIESTINTÄ

- 6.1 VIESTINTÄ
- 6.2 MEDIANÄKYVYYS
- 6.3 HELSINGIN KIRJAMESSUT JA MUUT TAPAHTUMAT

7. HALLINTO JA TALOUS

- 7.1 HALLITUS
- 7.2 HENKILÖKUNTA
- 7.3 TALOUS

1. Toiminnanjohtajan katsaus

2013 oli hallituksen edellisenä vuonna valmistaman yhdistyksen strategian jalkauttamisen aikaa.

Kirjailijavierailutoimintaa kehitettiin etsimällä uusia asiakasryhmiä mm. eri aineiden opettajien yhdistysten kautta, pilotoimalla vierailuja yksityiskotien lukupiireihin sekä kehittämällä kokonaan uutta palvelumuotoa, virtuaalisen kirjailijavierailun konseptia.

Yhdistyksen toimintaa ja vaikuttavuutta tuettiin verkottumalla niin kirjallisuusalan sisällä kuin muun kulttuurikentän ja liikeyritysten kanssa. Yhteistyön muotoja kehitettiin muun muassa Kulttuuria kaikille -palvelun, Taiteen edistämiskeskuksen, FILL:n, Suomi-Seuran, Suomen kulttuuri-instituutit ry:n, Helsingin kaupungin kulttuurikeskuksen sekä omien jäsenjärjestöjen kanssa. Liikeyritysyhteistyötä viriteltiin vuoden mittaan mm. Veikkaus Oy:n, Elisa Kirjan, HOK-Elannon ja Linnanmäen kanssa.

Lukukeskuksen tiedotus- ja viestintätyö otti aimo harppauksen eteenpäin. Tiedottaja Saara Orasen suunnittelemat ja toteuttamat uudet avaukset (mm. uutiskirje, tietokantauudistus ja proaktiivinen mediakontaktointi) lisäsivät merkittävästi Lukukeskuksen tunnettuutta. Oman julkaisutoiminnan saralla kehitettiin Vinskin, Lukufiiliksen ja Kiiltomadon välistä synergiaa ja yhteistyötä.

Rahoituspohjan laajentaminen oli myös painopisteenä. Vs. toiminnanjohtaja tapasi vuoden aikana useita eduskunnan sivistys- ja valtiovarainvaliokunnan jäseniä, opetus- ja kulttuuriministeriön eri virkamiehiä sekä säätiöiden edustajia. Tapaamisten ja parantuneen tiedotuksen tulokset olivat myönteisiä. Vuoden 2013 lopussa eduskunta myönsi Lukukeskukselle ylimääräisen 20 000 euron rahoituserän vuodelle 2014. Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi joulukuussa virtuaalivierailujen koordinaattorille yli 30 000 euron tukirahan. Kordelinin rahaston 20 000 euron kannustuspalkinto oli hieno osoitus yhdistyksen toiminnan merkittävydestä.

Tomi Purovaara

2. Kirjailijavierailut

2.1 Vierailumäärän kasvu

Lukukeskus välitti tilaajille vuonna 2013 yhteensä 466 kirjailijavierailua. Tilaisuuksien määrä oli 903. (Vuonna 2012: 404 vierailua ja 870 esiintymistä). Tilausten määrä kasvoi 14 % ja esiintymisten määrä noin 4 %. Lukuihin sisältyvät myös projektirahoilla tuetut vierailut, kuten edellisinäkin vuosina. Lukukeskuksen vierailuja teki yhteensä 165 kirjailijaa, ja vierailut tavoittivat noin 46 000 eri-ikäistä osallistujaa.

Lukukeskus sopi esiintymisjärjestelyistä ja teki sopimuksen kirjailijan ja tilaajan kanssa. Se maksoi palkkion kirjailijalle välittömästi esiintymisen jälkeen ja laskutti tilaajaa kuluista jälkikäteen. Erityisesti kirjastoille palvelu on todella tärkeä taloushallinnon sujuvuuden vuoksi. Lisäksi Lukukeskuksella on runsaasti hiljaista tietoa kirjailijoiden saatavuudesta ja toiveista.

Kirjailijavierailut	2013 Tilausten määrä	2013 Tilaisuuksien määrä	2012 Tilausten määrä	2012 Tilaisuuksien määrä	2011 Tilausten määrä	2011 Tilaisuuksien määrä	2010 Tilausten määrä	2010 Tilaisuuksien määrä
<u>Koulut</u>	-	-	-	-				
Alakoulu	183	408	157	446	103	326	74	246
Yläkoulu	87	216	63	196	23	81	62	203
Lukio ja ammattioppilaitokset	29	71	21	37	22	56	17	42
Kouluvierailut yhteensä	299	695	241	679	148	463	153	491
% kaikista vierailuista	64	77	60	78	52	70	56	74
<u>Muut vierailut</u>	-	-	-	-				
Kirjastot/työväenopistot	139	170	139	167	111	172	104	140
Muut	28	38	24	24	28	31	15	35
Muut vierailut yhteensä	167	208	163	191	139	203	119	175
% kaikista vierailuista	36	23	40	22	48	30	44	26
Kaikki esiintymiset yhteensä	466	903	404	870	287	666	272	666

2.2 Kirjailija joka kouluun – En författare till varje skola

Lukukeskus pilotoi suomenkielisen Kirjailija joka kouluun -hankkeen Itä-Suomessa vuonna 2012. Vuonna 2013 ohjelma kohdistettiin Väli-Suomeen, koska siellä lukutaitotulokset ovat olleet PISA-arvioinnin mukaan Suomen heikoimmat. Suomenkielisiä vierailuja tekivät kirjailijat Sari Peltoniemi, Pasi Lönn, Tomi Kontio, Aleksi Delikouras, Laura Lähteenmäki, Salla Simukka, Annina Holmberg, Terhi Rannela ja Vilja-Tuulia Huotarinen.

Suomenkielisten vierailujen kohderyhmänä olivat 5.–9. luokkalaiset, jotka ovat lukijoina erityisen kriittisessä iässä. Kiertueilla pyrittiin tavoittamaan myös pienet kyläkoulut, joissa kulttuuritarjonta on vähäistä tai kaukana.

Suomenkieliset kiertueet kestivät 3–5 päivää. Vierailut tavoittivat 80 koulua ja 5094 oppilasta. Ohjelmaa koordinoi projektikoordinaattori Eveliina Laurila.

Kirjailija joka kouluun toteutettiin yhteistyössä kuntien sivistysjohtajien kanssa. Suomenkielisiä vierailuja rahoittivat OKM ja Otavan Kirjasäätiö. Ruotsinkielisiä vierailuja rahoittivat Svenska kulturfonden sekä Konstsamfundet. Lisäksi kuluja katettiin koulujen omavastuusuudella, joka oli 1 e per oppilas.

Ruotsinkielisiä vierailuja järjestettiin ensin pieniin alakouluihin Uudellamaalla, sitten yhdeksään eri ruotsinkieliseen kielisaarikouluun ja Pohjanmaan alakouluihin. Syyslukukaudella järjestettiin kiertueita yläkouluihin: kaksi Pohjanmaalla ja yksi Turun saaristossa ja Raaseporissa. Kaiken kaikkiaan yksitoista eri kirjailijaa vieraili 43 kouluissa. Ohjelma tavoitti kaikkiaan 2 871 oppilasta.

En författare till varje skola -ohjelmaa koordinoi kulttuurituottaja Barbro Enckell-Grimm. Kouluissa vierailivat kirjailijat Malin Klingenberg, Carina Wolff-Brandt, Annika Luther, Henrik Huldén, Katarina von Numers-Ekman, Maria Turtschaninoff, Kaj Korkea-aho, Sara Jungersten, Anna Gullichsen, Henrika Andersson ja Anna Härmälä.

2.3 Yhteistyö Espoon kaupungin kanssa: KULPS-vierailut

Espoon kaupunki on syksystä 2012 alkaen tarjonnut kaikille Espoon peruskoulujen 4. ja 8. luokille mahdollisuuden tilata kirjailijavieras Lukukeskuksesta. Vuonna 2013 tarjonta laajennettiin koskemaan myös 10. luokkia. Kymppiluokille tarjottiin Aleks Delikouraksen vierailuja. Kirjailijavierailut ovat osa Espoon peruskouluille suunnatussa KULPS-tarjottimessa eli Kulttuuri- ja liikuntapolkusuunnitelmassa.

Lukukeskuksen tarjottimessa on tällä hetkellä kymmenen suomenkielistä ja kolme ruotsinkielistä kirjailijaa: Reeta Aarnio, Aleks Delikouras, Annina Holmberg, Riina Katajavuori, Ansu Kivekäs, Siri Kolu, Raili Mikkanen, Mika Wickström, Wilson Kirwa, Elena Mady, Henrika Andersson, Kaj Korkea-aho ja Annika Sandelin. 2013 tulivat uutuutena mukaan käsikirjoittajavieraat Paula Mononen ja Aino Lappalainen.

Lukukeskus tuottaa myös Espoon kirjastoihin ”Kirjailijakouluja”, joissa kirjailijat vetävät työpajoja 4. tai 8. luokan oppilaille. Kirjailijakouluja ohjaavat kuusi suomenkielistä ja yksi ruotsinkielinen kirjailija: Reeta Aarnio, Tuutikki Tolonen, Johanna Venho, Anu Holopainen, Hanna Marjut Marttila, Antti Halme ja Robin Valtiala. Lisäksi vetäjänä on sarjakuvataiteilija Joonas Lehtimäki.

2.4 Novelli palaa -hanke, yhteistyö Nuoren Voiman Liiton kanssa

Suomen Kulttuurirahaston Katapultti-avustuksella toteutettavan Novelli palaa -hankkeen kirjailijavierailut toteutti Lukukeskus. Koko hankkeesta vastasi Nuoren Voiman Liitto. Tammi-helmikuussa 2013 toteutettujen neljän kiertueen koordinaattorina Lukukeskuksessa toimi Eveliina Laurila.

2.5 Taiteiden yön Runotusina

Lukukeskus järjesti perinteisen Taiteiden yön runotilaisuuden yhteistyössä Rikhardinkadun kirjaston kanssa. Helsingin Juhlaviikkojen Taiteiden yönä runojaan luki 12 kirjailijaa. Tilaisuuden juonsi ja kirjailijat haastatteli kirjallisuudentutkija Sakari Katajamäki.

3. Lukukampanjat ja -hankkeet

3.1 Lukuviikko: Miksi kirjat ovat tärkeitä? – Varför böcker är viktiga

Lukuviikkoa vietettiin 22.–28.4.2013. Sen sisältöä monipuolistettiin ja viestintää tehostettiin. Ulkopuolisena konsulttina toimi Mari Alijoki / Noogon Oy. Tapahtumalle haettiin yhteistyökumppaneita kustantamoista (Otava ja Tammi / WSOY), tiedotusta hoidettiin yhteistyössä ELY-keskusten, Aluehallintavirastojen ja Opetushallituksen kanssa. Lukuviikolle luotiin myös omat nettisivut. Lukuviikon tarjoama juliste jaettiin ensimmäistä kertaa kaikille ilmaiseksi.

Lukuviikkoa varten tuotettiin oppituntivinkit 1–2-, 3–4- ja 5–6-luokkalaisille, yläkouluille, lukioille ja ammatilliselle oppilaitokselle. Opettajien testaamat oppituntivinkit olivat ladattavissa suomeksi ja ruotsiksi Lukukeskuksen kotisivuilta.

Lukukeskus julkaisi verkkosivuillaan myös tilaamansa kansainvälisiin lukutaitotutkimuksiin sekä muihin lähteisiin perustuvan infopakettin ”10 faktaa lukemisesta”: <http://www.lukukeskus.fi/10-faktaa-lukemisesta-2/>

10 faktaa lukemisesta -pakettia jakoi Facebookin kautta 15 eri kirjallisuusalan järjestöä, ja sen näki pelkästään Facebookin välityksellä lähes 2 700 ihmistä.

Tämän lisäksi valmistettiin vanhemmille, opettajille ja kirjastoille ”Miksi lukeminen on tärkeää” -huoneentaulu. Vinski ja Lukufiilis julkaisivat Lukuviikon teemanumerot. Lukuviikon numeroiden levikki on vuosittain noin 1000 kpl enemmän kuin normaaleissa numeroissa.

Osana Lukuviikon ohjelmaa kouluille järjestettiin kilpailu, jossa luokat kertoivat lempihahmonsensa kirjallisuudesta. Osallistuneiden luokkien kesken arvottiin kustantamojen lahjoittamia kirjapalkintoja.

Lukuviikon kehittämistä jatkettiin edelleen loppuvuonna 2013. Uudistuminen synnytti uusia kehitysideoita ja yhteistyömalleja, jotka toteutetaan vuoden 2014 Lukuviikon osalta.

3.2 Virtuaaliset kirjailijavierailut

Virtuaalisten kirjailijavierailujen suunnittelu lähti käyntiin keväällä 2013. FM Johanna Yrjänä suoritti kulttuurituottaja-opintoihinsa (AMK) liittyvän harjoittelun Lukukeskuksessa touko- ja elokuussa 2013. Aiemmin oli sovittu, että Yrjänä tekee opintoihin kuuluvana lopputyönään konseptisuunnitelman virtuaalisille kirjailijavierailuille.

Touko- ja elokuun aikana tehtiin kartoitustyötä mahdolliselle virtuaalisten kirjailijavierailujen palvelulle. Kartoitukseen kuului vastaaviin palveluihin tutustuminen sekä ulkomailla että kotimaassa. Syys-lokakuun 2013 aikana kartoitettiin yhteistyökumppanien mahdollista kiinnostusta palvelua kohtaan ja pohdittiin teknistä toteutusta. Marraskuussa hankkeelle varmistui AVEKin CreaDemo-avustus (5000 €). Hankittu ohjelmistolisenssi verkkokokousjärjestelmälle (Adobe Connect) mahdollisti palvelun teknisen toteutuksen.

Syysyn aikana neuvoteltiin Lukuinto-ohjelman kanssa mahdollisesta yhteistyöstä virtuaalisten kirjailijavierailujen pilotoinnissa. Vuoden loppuun mennessä sovittiin yhdeksän pilottivierailua Lukuinnon koulu-kirjasto-pareihin keväälle 2014. Marras-joulukuisten pilottiyleisöjen toiveiden perusteella sovittiin pilotteihin osallistuvat kirjailijat.

Joulukuussa aloitettiin tekniikan kokeilu kirjailijoiden ja koulujen kanssa. Joulukuun lopussa varmistui myös opetus- ja kulttuuriministeriön työllistämisraha virtuaalisten kirjailijavierailujen hankkeeseen (Nuorten työllistäminen taiteen, kulttuurin ja luovan talouden hankkeisiin).

3.3 ”Minäkin olen suomalainen kirjailija”

Lukukeskus oli 2013 ajan mukana hankkeessa, jolla edistetään Suomessa asuvien mutta muulla kuin suomen tai ruotsin kielellä kirjoittavien kirjailijoiden asemaa. Muita kumppaneita olivat ko. kirjailijoiden verkosto Sivuväli, Kulttuuria kaikille -palvelu sekä Taiteen edistämiskeskus.

Lukukeskuksen tavoitteena on saada hankkeen kautta yhdistyksen kirjailijavälitystoiminnan piiriin uusia kirjailijoita, joiden merkitys koulujen maahanmuuttajataustaisten oppilaiden integraatiossa voisi olla merkittävä.

Lukukeskus järjesti marraskuussa kumppaniensa kanssa aiheesta kaksi keskustelutilaisuutta. Ensimmäisessä tilaisuudessa käytiin läpi uussuomalaisten kirjailijoiden asemaa kirjailijajärjestöjen edustajien kanssa. Osallistujat tulivat mm. suomen- ja ruotsinkielisistä kirjailijaliitoista, Suomen PENistä ja FIListä. Toisen tapaamisen näkökulmassa oli ko. kirjailijoiden apurahat. Taiken kanssa järjestettyyn tapaamiseen osallistui rahoittajien edustajia mm. Suomen Kulttuurirahastosta, Svenska Kulturfondenista, Koneen Säätiöstä sekä Taikesta.

3.4 Kirja joka muutti elämäni

Lukukeskus ja WSOY julkaisivat 28.2.2013 teoksen, johon oli koottu 46 "Kirja joka muutti elämäni" -kirjoituskutsuun lähetettyä tekstiä. Lukijatarinoiden lisäksi kirjassa oli 12 tekstiä ammattikirjailijoilta ja muilta suomalaisvaikuttajilta. Teoksen toimittivat Anu Laitila ja WSOY:n kustannustoimittaja Silja Koivisto.

Idea sai alkunsa Edinburghissa toimivan, lukemista, kirjallisuutta ja kirjoittamista edistävän Scottish Book Trustin projektista The Book That Changed My Life. Yle Kulttuuri tuotti kesällä 2012 samannimisen radiosarjan.

Kirjasta keskusteltiin seuraavissa kirja- ja opetusalan tilaisuuksissa:

7.8.2013

Äidinkielen opettajien foorumi

Miina Supinen ja Silja Koivisto, haastattelijana Anna-Riikka Carlson

6.10.2013

Turun Kirjamessut

Juha Itkonen, Anu Laitila ja Silja Koivisto

24.10.2013

Helsingin kirjamessut

Arne Nevanlinna, Sixten Korkman, Minna Joenniemi. Haastattelijana Anu Laitila

4. Asiantuntijuus

4.1 Luennot ja muut esiintymiset

Toiminnanjohtaja Anu Laitila luennoi Lukukeskuksesta ja lukemisen merkityksestä alkuvuonna mm. Tampereella ja Jyväskylässä. Vs. toiminnanjohtaja oli eduskunnan valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaoston kuultavana marraskuussa 2013. Hallituksen puheenjohtaja Timo Parvela piti esityksen lukemisteemasta Mediapäivillä marraskuussa. Yleisönä oli keskeisten tiedotusvälineiden päätoimittajia.

4.2 Kansainvälinen toiminta

Lukukeskus oli mukana yli 70 eurooppalaisen lukemisan organisaation yhteisessä ELINET- verkoston EU-rahoitushakemuksessa. Vuoden 2014 aikana toteutettavaksi suunnitellun hankkeen tavoitteena on tehdä selvitys eurooppalaisesta työstä lukutaidon edistämiseksi, sekä alan pysyvän eurooppalaisen verkoston luominen. Hanke sai myönteisen päätöksen joulukuussa 2013. Lukukeskus on hankkeessa mukana "associated partner"-statuksella.

4.3 Jäsenyydet

Lukukeskukselta on edustaja Music Finlandin Vaahto - valtakunnallinen tuottaja- ja välittäjähankkeen ohjausryhmässä, Sastamalan Vanhan kirjallisuuden päivien ohjelmatoimikunnassa, Kirjastot.fi:n Kirjasammon toimituskunnassa sekä Turun kirjamessujen päätoimikunnassa.

Lukukeskus on myös Kulttuuria kaikille -palvelulle perustetun Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry:n perustajajäsen yhdessä kuuden muun kulttuurialan yhdistyksen kanssa.

Vuoden 2013 aikana Lukukeskus hyväksyttiin Mediakasvatusseuran ja Suomen YK-liiton jäseneksi.

Lukukeskuksen lehdet ovat Kulttuuri-, tiede- ja mielipidelehtien liiton Kultti ry:n jäseniä. Lisäksi toiminnanjohtajalla on useita kulttuurialan luottamustehtäviä.

5. Julkaisutoiminta

5.1 Kiiltomato.net – Lysmasken: Kirjallisuuskritiikin verkkolehti

Kiiltomadon tavoite on nostaa esiin kirjoja, jotka ansaitsevat enemmän huomiota, ja pidentää kirjan elinkaarta. Vailla palstatilarajoituksia toimiva Kiiltomato tarjoaa vaihtoehdon päivä- ja aikakauslehtien supistuvalla ja ketjuuntuvalle kritiikille, ja palvelee valtakunnallisesti laadukkaan kirjallisuuden lukijoita. Lysmaskenin ruotsinkieliset kritiikit toimivat tärkeänä kulttuurisena siltana myös muihin maihin.

Vuonna 2013 Kiiltomato tavoitti yli 128 000 eri kävijää (lähde: Google Analytics). Kiiltomadon verkkosivuille tehtiin 189 000 käyntiä, keskimäärin 525 käyntiä päivässä. Sivunlatauksia oli yli 294 000 kappaletta. Facebookissa Kiiltomadolla on 1900 tykkääjää.

Vuoden 2013 aikana julkaistiin 159 kritiikkiä, joista vajaat 50 oli ruotsinkielisiä. – kotimaista ja käännettyä kaunokirjallisuutta, esseistiikkaa sekä kirjallisuutta käsittelevää tieto- ja tutkimuskirjallisuutta. Verkkolehdeissä oli vuoden lopussa yli 2500 arvostelua, joista noin viisisataa on kirjoitettu ruotsiksi. Arvosteluja julkaistiin normaaliaikaan kolme tai neljä viikossa (yksi ruotsiksi). Kesällä toteutettiin perinteinen ja hyvää palautetta saanut kesäklassikkosarja.

Vuoden aikana painopisteenä oli edellisvuoden tapaan lyriikka; runo- ja aforismiarvosteluja julkaistiin halki vuoden pääasiassa maanantaisin. Kiiltomadossa on arvioitu teoksia vajaalta kahdeltasadalta eri kustantajalta, joista lähes neljäkymmentä on ruotsinkielisiä.

Vuonna 2013 pääkirjoituksia julkaistiin kerran kuukaudessa heinäkuuta lukuun ottamatta. Kaikki pääkirjoitukset julkaistaan sekä suomeksi että ruotsiksi. Kirjoittajina toimi kirjailijoita, tutkijoita, toimittajia ja muita kirjallisuuden ja kulttuurialan asiantuntijoita.

Pääkirjoituksissa käsiteltiin muun muassa kirjojen elokuva-adaptaatioita, klassikkoteoksista tehtyjä mukaelmia ja tyttökirjallisuutta. Juri Nummelin avasi pääkirjoituksessaan näkymiä kustantamisen uusiin muotoihin. Antti Tuurin

omakohtaisiin kokemuksiin perustuva kirjoitus kirjallisuusarvosteluista herätti runsaasti mielenkiintoa. Ks. LIITE 1. Pääkirjoitusten kirjoittajat ja aiheet.

Kaskas-runoilijagalleriassa esitellään tällä hetkellä noin 150 nykyrunoilijaa ja ruotsinkielisessä Knäpparessa 41 suomenruotsalaista runoilijaa.

Kirjallisuusalan toimijat tiedottavat Kiiltomadon ilmoitustaululla aktiivisesti muun muassa uusista tapahtumista, kirjoituskursseista ja -kilpailuista.

Kiiltomato.netin päätoimittajana vuonna 2013 toimi kirjailija, toimittaja Karo Hämäläinen. Lysmaskenin toimitussihteeri oli kulttuuritoimittaja Ann-Christine Snickars. Toimituskuntaan kuuluivat lisäksi kirjallisuudentutkija, FT Sanna Nyqvist, kirjallisuudentutkija, FT Outi Oja (1.9.2013 asti), FILI:n projektikoordinaattori Tiia Strandén ja kirjailija, OTT Jarkko Tontti. Kuvatoimittajan tehtävää hoiti toimitussihteeri Seija Haapakumpu. Teknisestä toteutuksesta vastasi Janne Räikkönen (Light Movement).

5.2 Lukufiilis – kirjallisuudesta nuorille ja nuorilta

Lukufiilis on löytänyt vahvan linjansa innovatiivisena ja yllätyksellisenä kirjallisuuslehteä, jota tehdään nuorille, nuorten ehdoilla ja nuorten voimin. Lukufiilis pysyy tiukasti kiinni ajassa ja ajan ilmiöissä unohtamatta klassikoita ja kirjallisuuden perinteitä, joita lähestytään tuoreesta näkökulmasta.

Kirjoittajaverkoston selvä enemmistö on 13–19-vuotiaita nuoria. Avustajaverkosto kattaa maantieteellisesti melko hyvin koko Suomen. Verkosto uudistuu jatkuvasti nuorten kasvaessa ohi Lukufiilis-iän. Vuoden 2013 aikana Lukufiiliksellä oli liki sata kriitikkoa ja muuta avustajaa, joista valtaosa opiskeli lukiossa, ammattioppilaitoksessa tai yläkoulussa.

Eniten palstatilaa sai uuden kaunokirjallisuuden arviointi sekä kirjailijoiden haastattelut ja muut puheenvuorot. Kannet suunnitteli lehden taittaja. Lukufiilis arvioi ja esitteli vuoden aikana noin 90 teosta.

Vuoden ensimmäinen Lukufiilis keskittyi faktaan ja fiktion. Lehti käsitteli teemaa sekä kirjallisen sisällön kautta että tietokirjoja esitellen. Toinen numero keskittyi runouteen ja kolmas rikoskirjallisuuteen sekä muihin aiheisiin teeman ympäriltä. Neljäs numero oli utopia/dystopia-teemainen ja esitteli mm. runsaasti nuortenkirjallisuutta teemasta.

Vuonna 2013 Lukufiiliksen nettisivuilla ilmestyivät lehtien kaikki kirja-arviot ja jokaisen lehden ilmestyessä sen teemoihin liittyvä kolumni. Kolumneja ovat kirjoittaneet niin ammattikirjoittajat kuin nuoret avustajatkin.

Lukufiilis osallistui Turun kirjamessuille yhteistyössä paikallisten äidinkielenopettajien kanssa järjestämällä kirjallisuusväittelyn kirjallisuuden ja elokuvien suhteesta.

Päätoimittajana toimi kirjailija Vilja-Tuulia Huotarinen ja vastaava toimittajana ja toimitussihteerinä kirjailija Salla Simukka. Toimituskunnan nuoria jäseniä olivat koululainen Isla Parkkola ja lukiolaiset Saana Annala, Ronni Läpinen, Tuure-Eerik Niemi ja Laura Kurki. Muut jäsenet olivat kustantaja Jukka Ihanus, kriitikko Marika Riikonen, kirjallisuudenopiskelijat Maija Jelkänen ja Maija Norvasto, äidinkielen opettaja Tiina Kokkonen ja kirjastonhoitaja, kirjavinkkari Reetta Saine.

Lukufiiliksen taittaja oli Heikki Sallinen (Logopolis Oy) ja kustantaja Stellatum Oy.

Keskimääräinen painosmäärä oli 1500 kappaletta. Keskimääräinen maksullinen levikki oli 1350 kappaletta.

5.3 Vinski – lasten kirjallisuuslehti

Vinski on 7–12-vuotiaiden kirjallisuuslehti, joka innostaa lukemaan, kirjoittamaan ja piirtämään sekä ajattelemaan kriittisesti ja kiinnostumaan laajasti kirjallisuuden kentästä. Pääkohderyhmä ovat ahmimisikäiset, lukemisesta ja tarinoista innostuneet lapset, mutta lehti tarjoaa kirjallisuus- ja sanataidemateriaalia myös koulujen ja sanataidekoulujen käyttöön.

Lehti sisältää tietoa kirjoista, kirjailijoista, kuvittajista sekä monenlaista aihepiiriinsä liittyvää tekemistä. Vinskin sävy on iloinen, lasta kannatteleva, helposti lähestyttävä sekä omaan tekemiseen innostava. Vinskin pääasiallisia tilaajia ovat yksityishenkilöiden lisäksi kirjastot ja koulut.

Viime vuosina Vinski on pyrkinyt kehittymään yhä lapsilähtoisemmäksi ja lukijoita osallistavammaksi. Visuaalista ilmettä on pohdittu ja pyritty kehittämään lukijaystävälliseksi. Kuvittajia ja kirjakuviutusta ylipäättään on haluttu nostaa enemmän esille.

Vuoden 2013 Vinskissä teemat ovat näkyneet paitsi arvioitavissa kirjoissa, myös erilaisina lukuvinkkilistoina. Uudella *Tiesitkö?*-palstalla esitellään eriskummallisia, kiinnostavia tietoja kirjallisuudesta. Vinskin *Ilmoitustaululla* vinkataan mm ajankohtaisista tapahtumista ja lastenkirjallisuuteen liittyvistä nettisivuista. *Kirjoita*-palsta kehittyi palstaksi, jolla vieraileva kirjailija antaa Vinskin lukijoille kirjoitustehtävän.

Marraskuussa 2013 valmistui Vinskin pitkään valmisteltu suurhanke: lehti ilmestyi yhtä aikaa kahtena eri painoksena, suomeksi ja venäjäksi. Erikoisnumero tehtiin yhteistyönä Espoon kaupunginkirjaston Matroskin-hankkeen sekä kääntäjä Anna Sidorova kanssa. Kaksikieliseen numeroon kirjoittivat lukuisat lapset ja nuoret Suomessa ja Venäjällä.

Vinskin päätoimittaja Reetta Niemelä sekä vastaava toimittaja Tuutikki Tolonen vierailivat Moskovan Non/Fiction-kirjamessuilla esittelemässä lehteä. Lehden julkaisujuhlia vietettiin sekä Moskovassa marraskuun 2013 lopulla että Espoossa Sellon kirjastossa tammikuussa 2014.

Vinskissä julkaistiin vuonna 2013 yhteensä 113 eri lapsen tekstejä ja piirroksia. Julkaistuja tekstejä ovat mm. kirja-arviot, kirjavinkit, mielipidekirjoitukset, vitsit, kummitusjutut, runot ja muut omat tarinat. Piirroksia ja sarjakuvia on julkaistu paitsi Omat jutut -palstalla, myös kuvituksina eri juttujen yhteydessä. Osa lapsista on kirjoittanut ja piirtänyt Vinskiin itsenäisesti, osa koulunsa tai sanataidekoulunsa kautta. Koululuokkia oli vuonna 2013 mukana ympäri Suomen: Ilmajoelta, Rovaniemeltä, Jalasjärveltä sekä useita kouluja Helsingistä, Espoosta ja Vantaalta. Sanataidekouluja on ollut mukana Oulusta ja Jyväskylästä. Lisäksi Annantalon 9–13-vuotiaiden sarjakuvaryhmät ovat tehneet tilauskuvitustöitä lehteen.

Vuonna 2013 Vinskillä oli aikuisavustajia 16. Suuri osa heistä oli kuvittajia ja kirjailijoita, mutta mukana oli myös kääntäjiä, kirjastohenkilökuntaa ja suomen kielen ammattilaisia.

Vinskin päätoimittajana toimi kirjailija Reetta Niemelä. Vastaava toimittaja ja toimitussihteeri oli kirjailija, sanataidepedagogi Tuutikki Tolonen. Toimituskuntaan kuuluivat lisäksi tutkija ja kriitikko Päivi Heikkilä-Halttunen, kustantaja Jukka Ihanus,

kirjaston lasten ja nuorten vastaava Marita Nuto Helsingin kaupunginkirjastosta, sanataideohjaaja Maami Heikkinen, luokanopettaja, oppikirjailija Minna Katajamäki sekä luokanopettaja, oppikirjailija, netlibris-koordinaattori Henna Ylihärsilä.

Vinskin taittajana toimi Krista Tammisto.

Vinskin kustantaja oli Stellatum Oy. Keskimääräinen painos oli 1700 kpl ja maksullinen levikki 1550 kpl.

6. Viestintä

6.1 Viestintä

Lukukeskus panosti viestintään 2013. Lukukeskukseen palkattiin osa-aikaisena tuntityöntekijänä tiedottaja Saara Oranen.

Vuoden 2013 aikana hankittiin Gruppo-asiakastietokanta sekä Microsoftin pilvipalvelin, joka mahdollistaa paremmin sisäisen viestinnän ja aikataulusuunnittelun. Vanhentuneesta lankapuhelinliittymästä luovuttiin ja henkilökunnalle hankittiin matkapuhelimet.

Samoin uusittiin markkinointimateriaalia (uudet Lukukeskus-esitteet suomeksi ja ruotsiksi, uusi roll up lehdille, Lukukeskus-paidat messuille) sekä panostettiin jatkuvaan ja laajamittaiseen tiedotukseen niin kirja-alan sisällä kuin myös suurelle yleisölle median kautta. Lukukeskus aloitti uutiskirjeen syksyllä 2013. Kirje viestii säännöllisesti kaikesta Lukukeskuksen toiminnasta: niin vierailutoiminnasta, lehdistä kuin yleisistä uutisistakin. Kirjeellä on tällä hetkellä yli 2100 tilaajaa kirja-alan tärkeimpien toimijoiden, koulujen ja kirjastojen parista.

Lehtien ja Lukukeskuksen yhteistyötä on lisätty erityisesti viestinnän osalta. Lukukeskus pyrkii tiedottamaan aktiivisesti ja johdonmukaisesti eri lehtiensä toiminnasta.

Vuoden 2013 aikana perustettiin Lukukeskuksen tärkeimmistä käyttäjäryhmistä eli opettajista ja kirjastoalan ammattilaisista koostuva neuvonantajaryhmä, jonka tarkoituksena on sitouttaa ryhmäläisiä Lukukeskuksen toimintaan sekä saada viestiä leviämään kentälle aktiivisten avainhenkilöiden kautta. Ryhmän keskusteluissa on syntynyt paljon kehitysideoita toimintaan.

Facebook-tykkääjien määrä on kasvanut aktiivisen päivityksen myötä: Lukukeskuksella on tällä hetkellä yli 800 tykkääjää ja Kiiltomadolla 1800 tykkääjää. Vinskillä ja Lukufiiliksellä kummallakin on noin 400 tykkääjää.

6.2 Medianäkyvyys

Lukukeskus on ollut hyvin esillä eri medioissa. Tiedottaja Saara Oranen kirjoitti mm. Helsingin Sanomien yleisöosalstalle 25.11.2013 aiheesta ”Lukeminen kannustaa hyviin oppimistuloksiin”.

Lisäksi Ylen tv-kulttuuriuutiset, Turun Sanomat, Ilkka, Pohjalainen ja useat muut maakuntalehdet ovat julkaisseet Lukukeskuksen toimintaan liittyviä juttuja, esimerkiksi Lukuviikon ympäriltä. Lukukeskus on syventänyt yhteistyötään erityisesti kirjabloggaajien kanssa. Lukukeskuksen toiminta on ollut hyvin esillä eri blogeissa,

mm. suosituimpiin kirjablogeihin kuuluvassa Kirjainten virrassa -blogiin, jolla on satojatuhansia lukijoita.

Lukukeskus tiedotti aktiivisesti kirjailijavierailutoiminnasta eri aineopettajien liitoille. Artikkelit kirjailijavierailumahdollisuudesta ovat ilmestyneet mm. Kotitalousopettajien liiton, Psykologian opettajien liiton ja Historia ja yhteiskuntaopin liiton ainelehdissä.

6.3 Helsingin kirjamesut ja muut tapahtumat

Lukukeskus osallistui Educa-messuille tammikuussa, Turun kirjamesuille 4.-6.10.2013 sekä Helsingin kirjamesuille 24.-27.10.2013 omalla osastollaan. Lukukeskus oli näytteilleasettajana myös Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen foorumissa 6.-7.8.2013.

7. Hallinto ja talous

7.1 Hallitus

Lukukeskuksen hallitus koostui jäsenjärjestöjen edustajista seuraavalla kokoonpanolla

Puheenjohtaja
Kirjailija Timo Parvela, Suomen Kirjailijaliitto

Jäsenet

Läänintaiteilija, kirjailija Marjo Heiskanen, Suomen Kirjailijaliitto
Informaatikko Marika Helovuori, Suomen kirjastoseura
Kääntäjä Arja Kantele, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto
Kirjailija Ansu Kivekäs, Suomen Nuorisokirjailijat
Lehtori Hilikka Lamberg, Äidinkielen opettajain liitto
Toimittaja Elina Lappalainen, Suomen arvostelijain liitto (varapuheenjohtaja)
Tiedottaja Anne Rutanen, Suomen tietokirjailijat
Kirjailija Annika Sandelin, Finlands Svenska Författareförening
Lastenkirjailija Nora Strömman, Finlands Svenska Författareförening
Koulutuspäällikkö Tuija Tammelander, Kansanvalistusseura
Näytelmäkirjailija Paavo Westerberg, Suomen Näytelmäkirjailijat ja Käsikirjoittajat

Hallitus kokoontui vuonna 2013 neljä kertaa. Osa hallituksen työskentelystä käytiin sähköpostitse. Lukukeskuksen vuosikokous pidettiin 19.3.2013 Helsingissä kirjailijatalo Villa Kivessä.

7.2 Henkilökunta ja toimisto

Kokopäiväisesti Lukukeskuksessa ovat työskennelleet toiminnanjohtaja Anu Laitila (äitiyslomansa alkuun 28.2.2013 asti), vs. toiminnanjohtaja Tomi Purovaara (1.3.2013 alkaen), toimistos sihteeri Seija Haapakumpu sekä kulttuurituottaja Ulla Arkoma. Ruotsinkielisistä hankkeista, vierailuista ja käännöksistä on vastannut Barbro Enckell-Grimm ja Kirjailija joka kouluun sekä Novelli palaa -hankkeista Eveliina Laurila. Helmikuussa aloittanut tiedottaja Saara Oranen sekä Enckell-Grimm ja Laurila ovat työskennelleet tuntityösopimuksella.

Lisäksi Lukukeskuksessa ovat työskennelleet useassa eri jaksossa HUMAK:in kulttuurituottajaopiskelija Johanna Yrjänä sekä Helsingin yliopiston opiskelija Elisa Grönholm.

Tilintarkastuksesta vastasi Tiliextra Oy. Tilintarkastajana oli Matti A. Mäkinen (HTM) ja toiminnantarkastajana oli yo-merkonomi Maija Haimi.

Kirjanpito palvelut on ostettu tilitoimisto Consista Oy:lta. Toimistosihteeriksi Seija Haapakumpu on valmistellut kirjanpidon.

Lukukeskuksen toimisto sijaitsee kirjailijatalo Villa Kivessä osoitteessa Linnunlauluntie 7, Helsinki. Toimitilan vuokraa Kivi-talo Säätiö.

7.3 Talous

Lukukeskuksen yleistoiminnan tulot vuonna 2013 olivat 540 240 euroa ja menot 537 506 euroa. Tuloista 167 054 euroa (31 %) oli läpikulkurahaa, joka tuli kirjailijavierailujen tilaajilta. Niillä katettiin vierailujen palkkio- ja matkakulut. Julkaisujen menot olivat yhteensä 87 751 euroa. Muut kulut aiheutuivat projektikuluista, vakituisen henkilöstön palkkakuluista sekä muista yleistoiminnan kuluista.

Opetus- ja kulttuuriministeriön yleisavustus 166 000 euroa muodosti 30 % Lukukeskuksen kokonaistuloista. Lisäksi Lukukeskuksen toimintaa rahoittivat Svenska kulturfonden, WSOY:n kirjallisuussäätiö, Konstsamfundet sekä AVEK. Tuloja saatiin myös kirjailijavierailujen palvelumaksuista, lehtien kustantaja Stellatumilta, ilmoitustuottoina Adlibrikseltä sekä jäsenjärjestöiltä jäsenmaksuina.

Marraskuussa Alfred Kordelinin rahasto myönsi Lukukeskukselle 20 000 euron suuruisen kannustus-palkinnon lasten ja nuorten piirissä tehtävään työhön lukemisen ja kirjallisen kulttuurin edistämiseksi.

Vuoden 2013 tilinpäätöksen mukaan tilikauden tulos on 2 733,84 euroa ylijäämäinen. Lopulliseen tulokseen vaikuttivat sekä Kordelinilta loppuvuonna saatu tunnustus-palkinto, että aikaisempia vuosia suurempi lomapalkkavelan muutos (2012 / 3 394 €, 2013 / 13 436 €). Yhdistykselle edellisinä vuosina kerrytetty oma pääoma on yhteensä 18 561,30 euroa.

KIILTOMATO.NET PÄÄKIRJOITUKSET 2013

Jari Olavi Hiltunen: Kirves kivessä – kirjallisuuskritiikki mestariteoksen äärellä (2.1.2013)

Jouni Tossavainen: Raatilaisen tunnustuksia (4.2.2013)

Sanna Nyqvist: Nyt myös seksiä ja väkivaltaa! Klassikkokirjojen uusi tuleminen (4.3.2013)

Mia Österlund: Vaaleanpunaisen tahrimat – uusi tyttöys kirjallisuudessa (2.4.2013)

Fredrik Hertzberg: Kirjallisuuskritiikin haasteet (6.5.2013)

Sanna Nyqvist: Kirjallisuuden saaret (11.6.2013)

Antti Tuuri: Arvosteluista ja arvostelijoista (21.8.2013)

Juri Nummelin: Mesenaateista mikrokustantamoihin (1.10.2013)

Rita Paqvalén: Kielelliset samanaikaisuudet suomalaisessa kirjallisuudessa (4.11.2013)

Jan Forsström: Adaptaation houkutus (5.12.2013)